

EU:n ja Yhdysvaltojen kauppaneuvottelut – mistä niissä on kyse?

Osa 3: Globaalit säännöt

Teollis- ja tekijänoikeudet

Neuvotteluosapuolina EU ja Yhdysvallat ovat kaksi vahvaa talouskumppania, joilla on yhteinen tahto ylläpitää hyvää teollis- ja tekijänoikeuksien suojan tasoa. EU:ta, Suomi mukaan lukien, ja Yhdysvaltoja yhdistää se, että osapuolten näkemykset ja tavoitteet teollis- ja tekijänoikeuksissa ovat monilta osin hyvin samansuuntaisia: haluamme kehittää maailmanlaajuisesti hyvän teollis- ja tekijänoikeusjärjestelmän, jolla vähennettäisiin oikeuksien loukkauksia. Tämä tarkoittaisi, että kaikissa maissa olisi helpompi ja turvallisempi kehittää uutta osaamista, tietoa, teknologiaa ja tuotteita.

Teollis- ja tekijänoikeuksista käytetään suomeksi myös termejä aineettomat oikeudet tai immateriaalioikeudet. Ne ovat omistusoikeuden kaltaisia yksinoikeuksia, joilla viitataan tuotteen muotoon, teknologiaan tai muuhun ominaisuuteen, jonka tietty henkilö tai yritys on luonut. Suojaamiseen käytetään eri tapoja, esimerkiksi tavaramerkkejä, maantieteellisiä merkintöjä tai patenteja. Tekijänoikeuksilla tarkoitetaan tekijän moraalista ja taloudellista yksinoikeutta teokseensa.

EU ja Yhdysvallat tunnustavat toistensa järjestelmien hyvän tason. Lähtötilanne ei kuitenkaan tarkoita varauksetonta neuvottelukumppanin esitysten hyväksymistä, sillä osapuolet voivat neuvotteluissa aina esittää omien etujensa mukaisia ehdotuksia. Lopputulos on aina neuvotteluissa saavutettava kompromissi.

Suomi ja EU lähtevät siitä, että neuvottelutuloksen tulisi olla yhteensopiva EU:n ja kansallisten säädösten kanssa. On pyrittävä löytämään malli, jolla voidaan sovittaa yhteen osapuolten olemassa olevat järjestelmät tavalla, jolla voidaan helpottaa kauppaa ja poistaa kaupan esteitä ilman laajoja lainsäädäntömuutoksia. Yhdysvaltojen neuvottelutavoitteena on todennäköisesti pyrkimys lähentää eurooppalaista järjestelmää omaansa. EU:n ja Yhdysvaltojen järjestelmien erilaisuus kuitenkin ennakoi neuvotteluista vaikeita. Tulevan sopimuksen on otettava tasapainoisesti huomioon molempien – yhdysvaltalaisten ja eurooppalaisten ja siis myös suomalaisten - toimijoiden kannalta keskeiset teollis- ja tekijänoikeudet. EU:ssa katsotaan, että yhteisistä periaatteista ja yhteistyöstä sopimalla voidaan edistää sekä tietoisuutta suojan merkityksestä että parantaa eri toimijoiden yhteistyötä ja ymmärrystä tilanteesta. Suomelle on edullista, että keskeiset innovaatiotaloudet voivat yhteisymmärryksessä sopia suojan kattavuudesta.

Suomen tavoitteena on, että sopimuksen määräykset ovat paitsi yhdenmukaisia EU-lainsäädännön kanssa, myös sopusoinnussa Maailman kauppajärjestö WTO:n (World Trade Organization) teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan TRIPS-sopimuksen (Agreement on Trade-

Related Aspects of Intellectual Property Rights) kanssa ja täydentävät niitä. Mainittu TRIPS-sopimus on kansainvälisessä teollis- ja tekijänoikeuksien kehikossa keskeinen sopimus, jolla määritellään WTO:ssa teollis- ja tekijänoikeuksien suojan vähimmäisvaatimukset. Rikosoikeusmääräykset eivät sisälly komissiolle annettuun neuvottelumandaattiin, joten niistä ei neuvotella.

Maantieteellisten merkintöjen osalta osapuolten järjestelmät eroavat toisistaan voimakkaasti, sillä yhdysvaltalainen järjestelmä pohjautuu suurelta osin tavaramerkkeihin. Suomi tukee EU:n pyrkimystä suojata EU-maiden keskeiset nimet myös Yhdysvalloissa. Maantieteellisiin merkintöihin liittyvistä haasteista on keskusteltu julkisesti osin vilkkaastikin Atlantin toisella puolella. Toisaalta EU:ssa on katsottu, että eurooppalaisten toimijoiden Yhdysvalloissa saamaa suojaa voitaisiin pyrkiä parantamaan esimerkiksi joissakin tekijänoikeusasioissa.

Osapuolet ovat toistaiseksi edelleen keskittyneet toistensa järjestelmiin ja lainsäädäntöön tutustumiseen, sekä keskustelleet varsin laajasti eri teollis- ja tekijänoikeuksien osa-alueista. Lisäksi on hahmoteltu, millainen itse luvusta ja sen rakenteesta lopulta tulee. Molemmat osapuolet ovat myös suhtautuneet positiivisesti keskinäiseen yhteistyöhön. Neuvotteluissa ei kuitenkaan ole vielä oltu valmiita etenemään varsinaisiin tekstineuvotteluihin. EU on kuitenkin jakanut Yhdysvalloille kesällä 2015 kaksi tekstiluonnosta, joista toinen on luettelo kansainvälisistä sopimuksista ja toinen käsittelee tullin toimenpiteitä teollis- ja tekijänoikeuksien toimeenpanemiseksi. Päätöksiä ei ole tehty myöskään siitä, mitkä kysymykset otetaan lopulta neuvoteltaviksi.